

Vad innebär förlagsavtalet?

Som utgångspunkt för våra förlagsavtal använder vi ett standardiserat kontraktsformulär, vilket också är utgångspunkt för kommentarerna nedan. Formuläret är ett förslag från förlagets sida. I vilken utsträckning vi är beredda att avvika från det på en viss punkt avgörs dels av vilken punkt det gäller, dels vilket manus det gäller och hur vi bedömer dess framtida potential.

Parter i avtalet är författaren och Studentlitteratur AB. Även om författaren avhänt sig de ekonomiska befogenheterna, exempelvis till sitt bolag, så är det alltså han eller hon som svarar för bokens innehåll och som innehar de s.k. ideella rättigheter som är kopplade till ett verk.

Det förekommer inte så sällan att en bok har flera författare, antingen genom att olika författare bidrar med varsitt kapitel till en antologi, eller genom att man skriver texten gemensamt. Samtliga författare får då varsitt avtal med övriga författares namn angivna. Vi använder en särskild mall för denna situation, vilken skiljer sig i språkligt men inte i sakligt avseende.

Avtal tecknas inför utgivning av första upplagan, varefter följande upplagor följer detta avtal.

§ 1 Avtalets innebörd

1.1 Författaren upplåter till Förlaget ensamrätten att på svenska språket framställa och/eller tillgängliggöra Författarens verk

Titel

eller delar därav, som text och i förekommande fall med illustrationer.

Ensamrätten omfattar rätten att på dessa sätt tillhandahålla verket i tryckt, elektronisk, reprografisk eller motsvarande form.

Bestämmelsen anger omfattningen av författarens rättighetsupplåtelse till förlaget. I regel står den traditionella boken i fokus för bägge parter vid avtalets ingående. Våra traditionella böcker trycks i såväl traditionella offsetpressar som med reprografiska metoder. Avgörande för val av dessa framställningssätt är främst upplagans storlek. Allt fler av de böcker vi ger

ut tillhandahålls även i elektronisk form samt stöds av och är nära integrerade med kompletterande elektroniska tjänster, och det är en utveckling som vi är övertygade kommer att fortsätta. För att kunna fullgöra vår uppgift som förlag och låta ditt manus möta en så stor läsekrets som möjligt behöver vi därför möjligheten att arbeta med rättigheter till verket i tryckt, reprografisk och elektronisk form. Därav ordet ”tillgängliggöra” som främst avser publicering på webbsidor.

Upplåtelsen görs med ensamrätt vilket innebär att författare är förhindrad att ge ut samma text hos annan eller i egen regi. Gränsdragningsfrågor kan uppkomma, exempelvis om en författare önskar använda delar av sin text, en grafisk illustration e.d. i ett annat sammanhang, eller utveckla ett resonemang man fört i den upplåtna boken. Kontakta den som ansvarar för utgivningen av boken hos Studentlitteratur och resonera kring det. Ofta visar sig sådana frågor över huvudtaget inte utgöra en konflikt med den upplåtna rättigheten och i de flesta andra fall går det att lösa. Som det ledande akademiska förlaget har vi en förståelse för att man arbetar inom samma område och med samma fråga under en följd av år och har ett behov av att bearbeta och utveckla resonemang i olika sammanhang och med liknande formuleringar.

Titeln kan anges antingen som preliminär eller definitiv.

1.2 Påkallar författaren utgivning av verket som intalad text i elektronisk form (ljudbok) skall förlaget inom två månader ange huruvida det önskar ge ut verket som ljudbok eller inte. Har förlaget ej inom denna tid förbundit sig att utge verket som ljudbok har författaren rätt att fritt disponera över verket som ljudbok.

Bestämmelsen är en s.k. hembudspflicht för ljudböcker. Skälet till att vi valt denna lösning är att vi inte aktivt arbetar med ljudböcker idag därför att vi är tveksamma till marknadens efterfrågan av sådana. Vi vill dock ha tillfälle att kunna erbjuda dig en sådan utgivning om någon annan aktör skulle starta en sådan utgivning. Ljudböcker är kommersiella produkter avsedda för den allmänna marknaden och skall skiljas från talböcker vilka framställs av särskilda aktörer för nyttjande av synskadade och andra läshandikappade. Varken författaren eller förlaget kan motsätta sig en talboksframställning. Författaren erhåller ersättning från Sveriges författar-

förbund för framställda talböcker. Studentlitteratur har ett samarbete med Talboks- och Punktskriftsbiblioteket för att göra sådan framställning enklare och billigare, till förmån för de läshandikappade.

1.3 Förlaget har ensamrätt att licensiera utgivning av verket och översättningar av detta till utländskt förlag. Förlaget svarar i sådant fall för att de förpliktelser som följer av detta avtal fullgörs.

I de fall en bok bedöms vara intressant även för en utländsk marknad strävar vi efter att licensiera den till utländska förlag. Det görs via vår webb, via personliga kontakter och vid de mässor som hålls inom branschen.

§ 2 Upplagor och exemplarframställning

Förlaget äger rätt att bestämma antalet upplagor och producerade exemplar av verket samt deras utgivningstid, prissättning, grafiska form och tekniska utförande.

Bestämmelsen anger de faktorer vilka förlaget råder över. Detta hindrar naturligtvis inte att vi gärna samråder med författaren rörande dessa frågor. Snarare är det vad som i regel sker.

§ 3 Manuskript och korrektur

3.1 Författaren levererar manuskript avseende denna upplaga senast den . Det åligger parterna att innan manuset påbörjas diskutera utformningen av manuskriptet. Manuskript skall normalt avlämnas till Förlaget i elektronisk form i enlighet med Förlagets instruktioner. Det skall vid avlämnandet vara fullt utarbetat och färdigt med hänsyn till innehåll och form. Samtidigt med det elektroniska manuskriptet skall en identisk pappersutskrift lämnas till Förlaget. Underlag till illustrationer, såväl i pappersform som elektroniska, skall lämnas separat. Underlag till sakregister utarbetas av Författaren efter anvisningar från Förlaget.

En dialog mellan parterna är en nödvändig förutsättning för ett lyckat projekt. Hur den dialogen skall föras och hur täta kontakterna skall vara under manuset är upp till författaren, förläggaren och bokens tekniska

redaktör. För en beskrivning av arbetsgången i övrigt hänvisas till ... Manusets inriktning, omfång och innehållsmässiga nivå är frågor som ofta är svåra att uttryckligen reglera i förlagsavtal, i synnerhet om dessa sluts på ett tidigt stadium. Dessa nog så viktiga frågor får snarare ses som en överenskommelse mellan författaren och förlaget genom dess förläggare, vilken i regel bygger på en synopsis e.d. och därefter växer fram i en dialog mellan parterna. Känner du dig osäker på vad det är förlaget förväntar sig bör detta diskuteras och utgången av diskussionen fästas på pränt.

3.2 Författaren har rätt och skyldighet att utan särskild ersättning läsa korrektur till varje upplaga. Om Författaren inte återsänder korrektur inom överenskommen tid anses han ha godkänt detta.

Korrekturet är författarens möjlighet att se till att boken blir som han tänkt sig, samtidigt som det ur förlagets synpunkt är ett sätt att säkra kvaliteten. Det är därför ett viktigt moment i arbetsgången. I detta sena skede av produktionen är det endast felaktigheter som ska åtgärdas.

§ 4 Annans upphovsrätt

4.1 Författaren garanterar att manuskriptet är ett resultat av Författarens eget arbete och inte innebär intrång i annans upphovsrätt. Om i manuskriptet ingår bidrag av annan än Författaren, är Författaren skyldig att lämna Förlaget upplysning därom, samt att lämna fullständig förteckning över källor och rättsinnehavare till dessa bidrag. Detta gäller också illustrationer.

4.2 Förlaget äger rätten till illustrationer, text, omslagsdesign och övrigt som av Förlaget har tillförts verket.

Författaren har ju upphovsrätten till sin text men är självfallet också skyldig att respektera andras upphovsrätt. Det är den självständiga och originella utformningen som skyddas medan upptäckter, idéer och metoder i princip är fria att använda sig av.

Man har dock rätt att citera i överensstämmelse med god sed och i den omfattning som motiveras av ändamålet. Typiskt sett används citat för att kritisera, belysa ett påstående eller för att understryka ett eget ställningstagande. En förutsättning är att originalupphovsmannen anges. Gränsdrag-

ningsfrågor kan naturligtvis uppkomma, såväl i frågan om vad som är föremål för skydd som i frågan om hur långt citaträtten sträcker sig. Utöver den upphovsrättsliga aspekten finns även vetenskapssamhällets krav på korrekta källangivelser. Känner du dig som författare tveksam i något avseende bör du diskutera frågan med bokens förläggare.

Förlaget förvärvar rättigheterna att återge andras bilder eller texter och står för kostnaderna förknippade med detta. Se även 5.2 nedan.

§ 5 Honorar

5.1 Författaren erhåller vid utgivning av verket på ursprungsspråket, oavsett om verket säljs till återförsäljare eller till slutkund, .. % av Förlagets nettopris till återförsäljare på varje från Förlaget sålt exemplar av verket.

Författarens ersättning beräknas utifrån det förlaget tar betalt för boken när förlaget säljer det till återförsäljare. Det skiljer sig naturligtvis från det pris boken sedan åsätts i handeln, eftersom bokhandlarna lägger på sin marginal. Studentlitteratur tillämpar inga fasta rabattskalor e.d. mot återförsäljare. Rabatter kan vi däremot lämna när vi får betydande specialbeställningar från olika aktörer, såsom läkemedelsföretag, fackförbund och myndigheter. Den valda modellen medger för oss att vid sådana förfrågningar snabbt kunna erbjuda den typen av kunder det material de efterfrågar, vilket gagnar oss alla tre; författaren, förlaget och kunden. Bokens preliminära pris brukar vi normalt inte ange i avtal med hänsyn till att vi normalt sluter avtal relativt tidigt, varvid det kan vara svårt att bedöma alla för prissättningen relevanta faktorer.

Framförallt vid elektronisk publicering, där vi inte säljer exemplar av verket utan snarare tillgång till ett större material, ställs vi inför situationer där denna modell inte går att använda. I sådana fall får särskilda överenskommelser om ersättningsmodellen och ersättningsens storlek träffas.

5.2 Utgår ersättning utöver vad som överenskommits till text- eller bildupphovsman som ej är denna boks författare, kan detta reducera royaltyn.

Förlaget utger ersättning för material som tillhör andra upphovsmän. Ser du framför dig mer betydande mängder text eller bilder är det av såväl praktiska som ekonomiska skäl nödvändigt att du uppmärksammar oss på det redan i de inledande diskussionerna kring ditt manus.

5.3 Skulle verket i produktionen betinga extrakostnader utöver vad som är överenskommet eller skäligen kunde förväntas och är dessa hänförliga till brister i författarens manus, kan detta påverka royaltyns storlek.

När verket väl satts i produktion är förändringar dyra, dessutom leder ofta ett misstag till nya på ett sätt som försenar och fördyrar utgivningen. I undantagsfall kan det leda till att vi tvingas ta en ny förnyad diskussion om royaltyns storlek.

5.4 Ger Förlaget ut verket i översättning skall överenskommelse om royaltyns storlek träffas med särskilt beaktande av översättningskostnaderna.

I praktiken innebär bestämmelsen att en utgivning av verket i översatt form föregås av en ny förhandling, där översättningskostnaderna utgör en faktor att ta hänsyn till.

5.5 Har Förlaget slutit avtal med annat förlag om produktion av verket mot licensavgift erhåller Författaren 50 % av denna.

Bestämmelsen utgör en reglering av s.k. sublicensiering vilket är ovanligt, men kan förekomma, främst vid samarbeten med andra aktörer som också har egna förlag knutna till sin verksamhet, exempelvis myndigheter eller fackförbund. Sublicensiering innebär att vi i vår tur licensierar vidare den rättighet som författaren upplåtit till oss, och att den som erhåller licensen av oss kan framställa exemplar på de villkor som framgår av licensen.

§ 6 Friexemplar

6.1 Författaren erhåller ... friexemplar av första upplagan. Av fortsatta reviderade upplagor erhåller Författaren 5 friexemplar. Författaren har rätt att köpa ytterligare exemplar till det pris till vilket verket utbjödes till återförsäljare. Samma rätt gäller även enstaka exemplar av Förlagets övriga utgivning.

Friexemplaren är framförallt tänkta att utgöra författarens referensexemplar och för författarens fria förfogande. Marknadsföring till nyckelpersoner, såsom kurs- och ämnesansvariga, gör vi från förlagets sida, och där tar vi gärna emot förslag och synpunkter.

6.2 Förlaget har rätt att framställa och disponera det antal exemplar av verket som erfordras för att lämnas ut som pliktexemplar och friexemplar. Se även punkten 7.2.

Vi betalar inte royalty på författarens friexemplar och på exemplar vi är skyldiga att leverera till landets universitetsbibliotek enligt lagen om pliktexemplar. Det senare handlar om högst sju exemplar.

§ 7 Marknadsföring och utgivning

7.1 Förlaget skall sörja för verkets spridning genom sedvanliga marknadsföringsåtgärder samt fullfölja utgivningen i den omfattning som betingas av möjligheterna till avsättning och övriga omständigheter.

7.2 I marknadsföringssyfte får Förlaget fritt framställa och tillgängliggöra exemplar av verket, eller delar därav, samt återge omslag och inlagebilder. Detta får ske i de medier och former som bedöms marknadsmässigt lämpligt.

Marknadsföringen av verket är naturligtvis en central uppgift för förlaget och det ligger i bägge parter intresse att denna kan göras så kraftfull och effektiv som möjligt. Den närmare utformningen avgörs av vilket verk och vilka målgrupper det handlar om. För att kunna göra det delar vi bland annat ut utvärderingsexemplar och recensionsexemplar, för vilka vi inte utger royalty. Det är också ett område som genomgår stora förändringar, såväl internt som externt, och här använder vi oss i allt högre grad av ny teknik. Oavsett teknik är din kunskap om målgrupper och nyckelpersoner intressant för oss och det är något vi gärna diskuterar inför utgivningen.

§ 8 Bearbetning och revidering

Författaren har rätt och skyldighet att inom ramen för avtalad royalty i samråd med Förlaget sörja för att verket revideras och hålls aktuellt. Vid Förfat-

tarens förhinder eller frånfalle äger Förlaget rätt att efter samråd med författaren eller dennes arvingar utse annan i hans ställe. Royaltyn fördelas då proportionellt i förhållande till författarbidragen.

Som nämnts i inledningen präglas vår utgivning av långsiktighet. Titlar som säljs i tillräcklig utsträckning kan leva länge, men de måste då revideras. Hur ofta det bör ske är avhängigt av ämnesrådets utveckling. Initiativet till revisioner kan komma från bägge parter, och vi finner då gemensamt fram till en tid för kommande upplagas utgivning. Skulle författaren inte längre önska arbeta med sitt verk, finner vi gemensamt någon som vi tror kan föra verket vidare.

§ 9 Märkning

På det utgivna verket skall copyrightmärkning ske i enlighet med Världskonventionen.

Med Världskonventionen avses Världskonventionen om upphovsrätt reviderad i Paris den 24 juli 1971, och närmare bestämt artikel III. Det innebär att det utgivna verket skall ha följande angivelse: © åtföljd av upphovsmannens namn och årtal för den första publiceringen, anbragt på sådant och sådan plats att den klart utvisar att upphovsrätten är förbehållen.

§ 10 Personuppgifter

Förlaget har rätt att behandla de personuppgifter författaren uppger, inklusive personnummer, för att uppfylla de förpliktelser som framgår av detta avtal.

De förpliktelser som avses är främst royaltyutbetalning, redovisning och kontrolluppgifter. Bestämmelsen är i princip ett konstaterande av § 10 i personuppgiftslagen som bl.a. medger behandling av personuppgifter för att uppfylla en avtalsenlig förpliktelse.

§ 11 Makulering

Skulle försäljningen av verket sedan detsamma tillhandahållits i lägst tre år under två på varandra följande år uppgå till mindre än sammanlagt 100 exemplar, äger Förlaget, sedan Författaren underrättats härom, rätt att makulera kvarliggande upplaga, varvid all vidare redovisning upphör. Författaren äger rätt att inom en månad efter underrättelse om makuleringsbeslutet hos förlaget begära önskat antal exemplar mot fraktkostnad.

Normalt strävar vi efter att sälja verk under lång tid, och därmed tillgodose även små kursers behov av kursmaterial. Det finns dock en nedre gräns där intresset från marknaden är så svagt att det inte längre är ekonomiskt försvarbart att tillhandahålla en viss bok. I detta fall har vi en möjlighet att makulera restupplagan under de förutsättningar som anges i bestämmelsen ovan.

§ 12 Uppsägning och hävning

12.1 Förlaget äger rätt att häva avtalet om manuskript inte avlämnats inom avtalad tid eller i sådant skick som nämnts i § 3. Samma rätt föreligger om manuskriptet ifråga om innehåll eller omfång i väsentlig mån avviker från vad som varit avtalat och rimligen kunde förväntas.

Vid kontakterna som föregår ett förlagsavtal diskuterar vi tidplanen och en lämplig tidpunkt för manusavlämning. Naturligtvis kan det inträffa oförutsedda omständigheter som gör att manuset inte kan levereras i tid. Kontakta förlaget om du märker att tiden börjar rinna ut, så får vi diskutera situationen och eventuellt komma överens om ett nytt datum. En rubbad tidplan leder i regel till ytterligare förseningar i senare led, och kan i extraordinära fall utgöra grund för hävning.

Likasa kan väsentliga avvikelser i manus från vad vi överenskommit eller kunnat förvänta oss utgöra grund för hävning. Utgångspunkten är ju enligt 3 § att manuskriptet skall vara fullt utarbetat och färdigt till innehåll och form. Att vi har synpunkter i detaljer som vi ber författaren fundera på, eller att fack- och språkgranskning leder till justeringar inför första korrektur är dock inte en sådan väsentlig avvikelse. Snarare handlar det om ett manus som till sitt innehåll, omfång eller kvalitet kraftigt avviker från det överenskomna, eller inte är anpassat för den tilltänkta målgruppen.

12.2 Författaren har rätt att häva avtalet om Förlaget underlåter att utge verket inom skälig tid eller senast två år efter manusleverans. Författaren har rätt att säga upp avtalet om tryckt bok är slut i lagret, Författaren krävt att verket ges ut ånyo och Förlaget inte inom två månader därefter förklarat sig berett att utge ny upplaga. Samma rätt gäller om verket tillhandahållits endast som e-bok e.d. och under föregående redovisningsperiod sålts i färre än 30 exemplar samt under förutsättning att Författaren krävt att verket ges ut ånyo och Förlaget inte inom tre månader därefter förklarat sig berett att utge ny upplaga.

Författarens hävnings- och uppsägningsrätt regleras i denna bestämmelse. Vad gäller två-års gränsen är den lång i förhållande till de tider vi normalt tillämpar, men finns där för att fånga in situationer med komplexa produktioner av flera olika samverkande artiklar. Förlaget har inget intresse av långa produktionstider, snarare ligger det i vårt intresse att hålla dessa så korta som möjligt

§ 13 Borgensförbindelse

Tecknar Författaren avtal genom juridisk person – t.ex. aktiebolag eller ekonomisk förening – borgar Författaren såsom för egen skuld för förpliktelser enligt detta avtal. Vid en upplösning eller konkurs av bolaget/föreningen övergår kontraktet på Författaren personligen.

I regel tecknar vi avtal med författaren, men i fall där avtal istället tecknas via författarens bolag anger denna bestämmelse att vid bolagets upplösning så återgår förlagsavtalet med dess förpliktelser på författaren. I praktiken är det ju författaren som har att leverera manus, läsa korrektur o.d. oavsett att det tecknats via bolag.

Lund 08-09-03

Jerker Fransson

Bolagsjurist, Studentlitteratur